

МІЖРЕГІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ

НАУКОВІ ПРАЦІ МАУП

Засновано у 2001 р.

Випуск 12

ПСИХОЛОГІЧНІ ПРОБЛЕМИ СУЧАСНОЇ МОЛОДІ

Київ 2003

УДК 159.9:316.6
ББК 65.9(4УКР)29-2я43
М43

Редакційна колегія

Головатий М. Ф., д-р політ. наук, проф. — головний редактор
Гайченко В. А., д-р біол. наук, проф. — заступник головного редактора
Корінний М. М., канд. іст. наук, доц. — відповідальний редактор
Марусєва О. А. — відповідальний секретар

Економічні науки

Захожай В. Б., д-р екон. наук, проф., *Федоренко В. Г.*, д-р екон. наук, проф., *Титова Н. А.*, д-р екон. наук, проф., *Куценко В. І.*, д-р екон. наук, проф., *Осокіна В. В.*, канд. екон. наук, проф., *Онищенко В. П.*, д-р екон. наук, проф.

Психологічні науки

Максименко С. Д., д-р психол. наук, проф., акад. АПН, *Балл Г. А.*, д-р психол. наук, проф., *Ложкін Г. В.*, д-р психол. наук, проф., *Коломінський Н. Л.*, д-р психол. наук, проф., *Чуприков А. П.*, д-р мед. наук, проф., *Бурлачук Л. Ф.*, д-р психол. наук, проф., чл.-кор. АПН

Соціологічні науки

Судаков В. І., д-р соціол. наук, проф., *Ручка А. О.*, д-р філос. наук, проф., *Шкляр Л. Є.*, д-р політ. наук, проф., *Пилипенко В. Є.*, д-р соціол. наук, проф., *Танченко В. В.*, д-р філос. наук, проф.

Політичні науки

Бабкіна О. В., д-р політ. наук, проф., *Бебик В. М.*, д-р політ. наук, проф., *Горбатенко В. П.*, д-р політ. наук, проф., *Храмов В. О.*, д-р політ. наук, проф., *Шуба О. В.*, д-р політ. наук, проф.

Юридичні науки

Мироненко Н. М., д-р юрид. наук, проф., *Марчук В. М.*, д-р юрид. наук, проф., *Скрипнюк О. В.*, д-р юрид. наук, проф., *Калужний Р. А.*, д-р юрид. наук, проф., *Бабкін В. Д.*, д-р юрид. наук, проф.

Менеджмент

Федулова Л. І., д-р екон. наук, проф., *Гаєвський Б. А.*, д-р філос. наук, проф., *Дахно І. І.*, д-р екон. наук, проф., *Дмитренко Г. А.*, д-р екон. наук, проф., *Воротіна Л. І.*, д-р екон. наук, проф.

Рекомендовано Вченою радою Міжрегіональної Академії управління персоналом (протокол № 6 від 03.07.03)

Міжрегіональна Академія управління персоналом.

М43 Наукові праці МАУП / Редкол.: М. Ф. Головатий (голов. ред.) та ін. — К.: МАУП, 2001. — ISBN 966-608-120-2

Вип. 12: Психологічні проблеми сучасної молоді. — 2003. — 165 с. — Бібліогр. в кінці ст. ISBN 966-608-388-4

Розглядаються актуальні психологічні проблеми соціалізації та професійного становлення молоді. Висвітлюються психологічні проблеми девіантної поведінки молоді, а також проблеми культури і міжособистісних взаємин в юнацькому віці.

Для керівників, психологів, педагогів, студентів, а також усіх, кого цікавлять питання формування і розвитку молодого покоління.

Збірник "Наукові праці МАУП" зареєстровано Державним комітетом інформаційної політики, телебачення та радіомовлення України (свідоцтво від 11.04.02 за № 6048, серія КВ) як наукове видання, у якому висвітлюються результати новітніх наукових досліджень в галузях економіки, менеджменту, політології, соціології, психології, права, матеріалів наукових конференцій.

ББК 65.9(4УКР)29-2я43

ISBN 966-608-120-2
ISBN 966-608-388-4

© Міжрегіональна Академія управління персоналом (МАУП), 2003

ЗМІСТ

Розділ 1

ПСИХОЛОГІЧНІ ПРОБЛЕМИ СОЦІАЛІЗАЦІЇ ТА ПРОФЕСІЙНОГО СТАНОВЛЕННЯ МОЛОДІ 5

О. В. Онуфрієва

Самопрезентація творчого потенціалу молоді 5

Д. Л. Соколовська

Толерантність і самооцінка
студентської молоді 8

С. А. Галушко

Актуальные психологические проблемы
молодых сотрудников силовых структур 12

О. Ю. Попова

Актуальні проблеми соціалізації дівчат 16

О. В. Блінова

Тривожність як прояв суперечностей
Я-концепції студентської молоді 19

Я. Ю. Колоколова

К вопросу об изучении мотивации спортивной
деятельности у молодежи 21

Р. В. Тарасюк

Психологія формування особистої кар'єри
як запорука успішного керівництва 23

О. М. Грінюва

Психологічні особливості вибору професії
студентів подвійних спеціальностей
з практичною психологією 25

С. І. Самаріна

Професійно-психологічна
підготовка вчителя музики 27

А. В. Краснощек

Особенности развития морального сознания
личности в юношеском возрасте 29

Т. В. Лалименко

Особенности развития самосознания
личности в юношеском возрасте 32

Н. В. Херсонцев

Формування громадянської позиції
старшокласників (психологічний аспект) 34

Ю. В. Чуманова, С. В. Яремчук

Психологічні особливості дослідження
"Я-образу" майбутніх педагогів 37

А. М. Горкавчук

Підвищення психологічної привабливості
особистості в очах роботодавця 40

И. Жинжа

Особенности мотивов социального поведения
студентов 43

К. С. Маркин

Влияние мотивации на результаты
деятельности студентов как проблема
современной молодежи и современного
образования 46

О. О. Калініна, Л. П. Добровольська

Фаховий відбір як початковий етап професійного
становлення майбутнього педагога 48

И. Ю. Кучерова, Н. А. Козина

Особенности личности студенток-психологов 51

О. В. Жабко

Довіра в сучасному суспільстві як один
з аспектів соціалізації молоді людини 54

О. И. Балдина

Психологические проблемы профессионального
становления молодежи 56

М. В. Баров

Дослідження сучасних проблем
студентської молоді 60

Н. В. Лихошвед

Деякі аспекти розвитку особистості
в юнацькому віці 62

В. М. Сахно

Підготовка майбутнього вчителя-класовода
як умова соціалізації особистості 63

Розділ 2

ПСИХОЛОГІЧНІ ПРОБЛЕМИ ДЕВІАНТНОЇ ПОВЕДІНКИ МОЛОДІ 65

Е. А. Лаврентьева

Психологическая помощь подросткам
с девиантным поведением 65

Е. С. Цыганкова

Проблеми формування психофізіологічних
состояний несовершеннолетних женщин
в пенитенциарной системе 72

В. І. Крижанівська Особливості профілактики адиктивної поведінки підлітків у роботі психологів-волонтерів	75	Д. М. Співак Вплив засобів масової інформації на особистісний розвиток підлітків	122
П. П. Секов Служби, сынок, как дед служил.....	77	А. В. Тарасов Вплив засобів масової інформації на формування свідомості в юнацькому віці	124
Р. І. Шигабетдінов Молодь у пенітенціарній системі	80	З. Ергашова Восприятие дружбы в ранней юности	126
В. М. Давиденко Основні психологічні фактори, що впливають на виникнення у молоді потягу до алкоголю	82	С. Толмачева Любовь как социально-психологический аспект человеческих взаимоотношений	129
Л. Н. Калинина Преступность несовершеннолетних как вид девиантного поведения	85	Е. М. Олиевская Роль социальных норм в поло-ролевом становлении личности	132
Т. Б. Величко Психологічні проблеми девіантної поведінки молоді	88	І. В. Середенко Психологічний вплив реклами на споживачів	135
Ю. А. Фесенко Особливості проявів неврозів у підлітків	90	О. В. Ливеринова Социально-психологические проблемы современной молодежи: молодежные движения и организации	137
О. А. Красноярская Потеря работы как одна из причин отклонений в поведении	94	О. В. Панасюк Роль сімейного спілкування в соціалізації особистості юнацького віку	141
В. М. Котеленець Асоціальна поведінка в ранній юності: причини, наслідки, профілактика	96	А. В. Рымаренко Направленность личности студентов и особенности социально-психологического климата студенческой группы	143
Г. Ю. Парходько Психологічні проблеми девіантної поведінки	100	О. С. Брайко Особенности восприятия фразеологизмов мужчинами и женщинами 17–18 лет	145
К. В. Чернокур Особенности корреляции аноргазмии и психорисунка	103	О. В. Егошина Роль межличностных отношений в студенческой группе	147
С. В. Шульга Шляхи профілактики тютюнопаління серед учнівської молоді	106	Ю. В. Хархели Особенности психологического противостояния вербальной манипуляции	150
О. Н. Воскобойник Психологические проблемы в девиантном поведении подростков	109	З. Й. Марценюк Динаміка уявлень студентської молоді про майбутню сім'ю	152
Розділ 3		М. Ю. Алексеева Любовь как синтез чувства, искусства и отношений	154
ПРОБЛЕМИ КУЛЬТУРИ ТА МІЖСОБИСТІСНИХ ВЗАЄМИН В ЮНАЦЬКОМУ ВІЦІ		В. А. Марчук Щодо проблеми самотності в юнацькому віці	157
А. І. Павлюк Молодь і сучасна культура: психологічні проблеми	114	В. С. Калугер Щодо питання рефлексії соціокультурної динаміки студентської молоді	158
М. В. Мазур Міжособистісні стосунки в юнацькому віці: дружба, любов	117	О. В. Чура К вопросу о дружбе в юношеском возрасте	160
О. О. Халік Особливості профілактичної роботи в молодіжному середовищі	119	Л. В. Штачихина Психологические особенности формирования чувства дружбы в возрасте 16–17 лет	163

*Р. І. ШИГАБЕТДІНОВ, студент II курсу
(Краснодонська філія МАУП)*

МОЛОДЬ У ПЕНІТЕНЦІАРНІЙ СИСТЕМІ

Наукові праці МАУП, 2003, вип. 12, с. 80–81

Молодь у пенітенціарній системі — дуже важлива тема, яка може дати відповідь на такі питання, як подальша криміналізація середовища неповнолітніх, збільшення питомої ваги тяжких злочинів, що скоюють особи віком до 18 років, як цей процес відбивається на тлі соціально-економічної кризи, що посилює криміногенні фактори.

Причини протиправної поведінки неповнолітніх і молоді загалом, мабуть, усім відомі, оскільки вони пов'язані із сьогодишньою соціально-економічною нестабільністю в суспільстві, конкретною ситуацією та умовами виховання дітей в сім'ї, несприятливим побутовим оточенням, негативним впливом антигромадських елементів тощо.

Зокрема, підраховано, що кожного дня підлітки скоюють 104 злочини, у тому числі: одне вбивство або тяжке тілесне пошкодження, 2–3 розбійних напади, 8 пограбувань, 26 крадіжок державного, 45 — особистого майна громадян (із них 16 квартирних крадіжок) і майже щодня — зґвалтування.

Загалом за вчинення злочинів останніми роками засуджується близько 18 тис. неповнолітніх щорічно [3].

На тлі зростання злочинності серед неповнолітніх говорити про гуманізацію утримання та виховання неповнолітніх у виховних трудових колоніях України важко, але украй потрібно, оскільки ми будуємо розвинене демократичне суспільство.

Зазначимо, що існуюча карновиконавча система, на наш погляд, недосконала. Так, після перебування у ВТК скоюють повторний рецидив 18 % неповнолітніх, кількість суїцидів у колоніях за останній час зросла у 2,5 рази.

Потрібно відмітити, що в Україні найбільша кількість ВТК (виховних трудових колоній) в Європі. При цьому з кожним роком збільшується криміналізація суспільства та молоді загалом. Порівняймо: наприклад, у Німеччині на 80 млн населення 80 тис. засуджених, що значно менше, ніж в Україні, де в місцях позбавлення волі зараз пе-

ребує 35–38 % усіх засуджених. Це, на жаль, найвищий показник в Європі. У Німеччині цей показник становить 7–8 %. Такий критерій відбивається, звичайно, на економічному та соціальному розвитку країни. Завдяки нововведенням у чинному законодавстві України зараз в установах кримінально-виконавчої системи перебуває вже на 2 тис. засуджених менше.

Але чому молодь після відбуття покарання у ВТК знову наважується на злочин? Усіх осіб, що звільнюються з місць позбавлення волі (далі МПВ), можна поділити на три категорії [1]:

- особи, що виправилися в період відбуття покарання. Після звільнення вони намагаються активно включитися в чесне трудове життя;
- особи з дефектами виховання. Ці дефекти у звільнених можуть бути у світосприйнятті, у правовизнанні окремих його аспектів, у моральних настановах, а також у сфері трудових навичок. Добра поведінка цих осіб після звільнення значною мірою залежить від умов оточуючого середовища, до якого вони ввійдуть;
- особи, що не виправились у процесі відбуття покарання. Упродовж знаходження в МПВ вони не позбавились кримінального світосприйняття, ще гірше, якщо в МПВ вони збагатили свій кримінальний досвід, розвинули злочинні навички. Звільнення такі особи розглядають як можливість продовження кримінальної діяльності. У них може сформуватися так званий динамічний кримінальний стереотип поведінки. У цьому разі людина розглядає кожну “зручну” ситуацію як можливість скоєння злочину [5].

Тому особливо важливого значення набуває вивчення психологічних станів засуджених, викликаних усвідомленням провини або, навпаки, переконанням у хибності вироку. Результати такого вивчення допомагають позитивному психологічному перевихованню засудженого. Одним з основних напрямів виправлення злочинців є зведення до мінімуму негативного впливу позбавлення волі на

особистість засудженого, надання йому можливості особистого розвитку, всіляка підтримка та відновлення соціальних зв'язків, підготовка до життя на волі. Адже людина, яка на тривалий час ізольована від суспільства, як правило, втрачає зв'язки з близькими, пориває корисні зв'язки із соціальним оточенням. Крім того, після звільнення виникає чимало проблем, пов'язаних із психологічною адаптацією. У цьому виявляється підвищення ролі психологічного супроводу процесу відбукання покарання [4].

Урахування індивідуальних відмінностей осіб, які перебувають у місцях позбавлення волі, відіграє вирішальне значення у процесі виховання засудженого. У роботі з особами цієї категорії великого значення набувають їхні загальні психологічні особливості, ступінь їхнього самоусвідомлення, визнання власних помилок, хибні погляди та переконання, антисуспільна спрямованість, обернена система потреб, обмеженість інтересів, відсутність позитивних ідеалів, здебільшого низький рівень інтелектуального розвитку [2].

Наведемо деякі пропозиції щодо гуманізації процесу виховання неповнолітніх у виховних трудових колоніях.

1. Вивчити та узагальнити особливості виконання покарань неповнолітніх у країнах розвинутої демократії, розробити й провести експерименти у виховних колоніях України на предмет застосування передових форм і методів психолого-педагогічного впливу на засуджених.

2. Підготувати практичні рекомендації з питань забезпечення психологічного захисту засуджених у період відбування покарання.

3. Розробити комплекс заходів, спрямованих на соціальну адаптацію до умов життя поза колонією: розширення заходів заохочення, пов'язаних із дозволом перебування засуджених за межами колонії, проживання поза нею тощо.

4. Посилити вплив суспільства на ефективність діяльності ВТК, для чого спільно з МВС України створити при кожній колонії опікунські ради, до роботи у яких залучити юристів, соціологів, психологів, педагогів і представників громадськості.

На нашу думку, ці заходи сприятимуть зменшенню кількості засуджених у ВТК України.

Література

1. *Багрій Л. В.* Теоретичні проблеми класифікації кримінальних покарань. — Донецьк: Юрінком Інтер-Право, 2000. — 327 с.
2. *Бажанов М. І.* Різноманітність злочину за кримінальним правом України. — Х.: Скорпіон, 2001. — 246 с.
3. *Борісов В. І.* Пенітенціарна система України. — К.: Атіка, 2001. — 216 с.
4. *Навродський В. О.* Наступність кримінального законодавства України (порівняльний аналіз КК України 1960 та 2001 рр.). — К.: Атіка, 2001. — 250 с.
5. *Харченко В. Б.* Призначення покарання за сукупністю злочинів та сукупністю вироків. — Х.: Скорпіон, 2000. — 376 с.